

št. 2

januar

1970

AVTICK

glas podzemlja

Gl. urednik: Matjaz Puc, Ljubljana, Aškerčeva 15

Groze me je bilo skladišč v ladijskih trebuih, prizemelj, podzemeljskih jam in brezen. Prav posebno sem sovražil jamarje, ki so predrzno zavzemali prvo stran v časopisih in katerih početje se mi je gnusilo. Poskušati spustiti se 800 metrov globoko in pri tem tvegati, da se vam glava zagozdi v skalni razpoki (v sifonu, kakor pravijo ti nesrečniki, ki ne vedo kaj delajo), vse to se mi je zdelo početje pervertiranih in travmatiziranih značajev. V vsem tem se je skrival zločin.

(Albert Camus : Padee)

ŽANKANA JAMA (MAJ 1969)

Obupano zremo v goro materiala. Kaj mora res vse to z nami v jamo? Lestvice, vrvi, 400 m telefonske žice, vitel, hrana, spalne vreče. Nič ne pomaga. Sključeni pod težkimi nahrbtniki se opotekamo po strmem pobočju pred vhomom v jamo.

Z Mančem napeljujem telefonsko žico. Drugi se mučijo z vitlom. Počasi napredujemo po strmem rovu. Kmalu smo nad 200 metriskim breznom. 12 metrov globok prepad nas loči od prostorne police, kamor bomo postavili vitel.

Po vrveh drsi vitel v globino. Metod dirigira spust. "Še malo, fantje, pa bo na polici.", poveljuje iz teme. Vitel je na polici, nato pa en, dva, tri, in že je nared. Med ena in dva so bile sicer precej žolčne razprave o tem, kako in kaj, in kot po navadi je vsak drugemu solil pamet.

Da ne bo jutri preveč dela, bomo že danes napeljali telefonsko žico do globine 280 m. Manč, naš specialist za telefonske zveze, mora v globino. Malce s kislim obrazom izgine v temi. Kmalu se oglasi telefon: "V se je v redu. Pričnite z dviganjem." Čez četrt ure je Manč med nami.

Utrujeni gremo proti vasi, medtem ko sonce zahaja za griči. Tiho smo. Vsek preišljeuje o jutrišnjem dnevu. Bo šlo? Po večerji sedimo na hlođu ob cesti. Sprva klepetamo, nato pa začno neubrani glasovi prepevati - boljše rečeno tuliti - razne pesmi. Spat gremo, ko se počteno iztulimo, vendar še pozno v noč ni in ni miru.

Zjutraj nas zverinsko rjojenje vrže iz spalnih vreč. Tomaž moli glavo na senik in proizvaja nearticulirane glasove, ki naj bi pomenili, da je treba vstati.

Treba je pripraviti opremo. Metod preklinja vse po vrsti, ko mu hočeja lepo sortiren material spraviti v nahrbtnik. S precejšnim rjojenjem onemogoči anarhijo, in kar dobi vsak svoj delež opreme. Na koncu je le vse pripravljeno za odhod.

Pri vходу v jamo najdem Matjaža, ki modro vrti "brenar" in aluminijasto cevko. Pove, da še ne more v jamo, ker ravnokar dela čelno luč. Ob Sulčevi pomoči si le naredi čelno luč, ki je začuda kar lepo gorela.

Vhodni rov. Stopnja. Že smo pri vitlu. Prva ekipa je nared za spust. Manč, Metod, Ile, France. Ko obvisi pod škripcem, se vsakdo bolj ali manj prisiljeno zareži, izmura nekakšen pozdrav in že ga pogoltne tema. Vitel monotono škriplje. Včasih prekine tišino kovinski glas walky-talkyja. Kmalu so vsi na dnu brezna. Napeljali bodo telefon in lestvice do bivaka v globini 300 metrov. Čez uro ali dve se bodo oglasili po telefonu...

Vračamo se proti vasi, vreme ne obeta nič dobrega.

Po nebu se pode temni deževni oblaki, nad Trstenikom džuje. Veter zamolklo šumi v krošnjah dreves.

Opoldne se pripelje Uroš s Katjo. Veselo pozdravimo našega "dohtarja". Uroš začne kmalu razkazovati, kaj vse je prinesel. Injekcije -brrr-, nadomestek plazme, plastične opornice. Upamo, da teh stvari ne bo treba uporabljati.

Anreji izpraznimo kotel - naša kuharica se je odlično izkežala, a kaj ko pa je bilo preveč vampov - nato gremo spat. Naša ekipa bo delala ponoči, zato se nam spanec prav prileže.

Večeri se, ko odhajamo. Hitro smo pri vitlu. Še zadnji pomenki in že sem na vrsti. Tomaž mi bliska v obraz. Marsikaj je treba prenesti, ko ti fotografi začno strašiti s fotoaparati vseh kalibrov!

Dvesto metrsko brežno se mi zdi skoro domače. Nič več ni tesnobnega občutka s prejšnje ekspedicije, ko se spuščam vse globlje. Na polici se odženem in kmalu pristanem pri Primožu. Počakava še Matjaža in Reneta.

Težki nahrbtniki - Primož jim pravi prasci - nas vlečeje k tlem. Meander. Preklinjamo nahrbtnike in pasaje. Na bivaku nas pozdravlje prva ekipa. Iz nahrbtnika privlečem radijski oddajnik - telefon se je namreč pokveril- in Manč poizkuša dobiti zvezo. Končno se oglasi Tomažev glas. Hitro se pogovorimo. Brnenje kuhalnika nas opozarja, da že dolgo časa nismo jedli.

Čez uro gremo naprej. Ozek meander nam kaže pot. Tik pred italijanskim sifonom zavijemo na desno. Čez 5 metrov visoko stopnjo splezamo po lestvicah. Ta rov sta lani našla Primož in Metod. Gor in dol. Sifon. Smo na globini 361 m. Pri vračanju preiščemo stranske rove. Nikjer nič, le iz neke špranje močno piha. Dve uri razbijamo skalni rob. Rezultat: zlomljeno kladivo. Čas nas priganja, čez nekaj ur moramo biti na bivaku. Ko se vračamo, najde vedno radovedni Primož ogabno ozek rov. Malo razočarani - pred očmi smo imeli toplo juho in toplo spalno vrečo -, se odplazimo noter. Po nekaj urnem plazenju, ne da bi govoril obesedah, ki smo jih izrekli, je rov bil izmerjen in raziskan. Hitro jo pobereмо na bivak.

Neusmiljeno pomečemo tovariše iz spalnih vreč. Padajoče kaplje nas prijetno uspavajo. V polsnu slišim besno jodlanje - seveda je to Sulc- in že se po lestvicah priklati foto ekipa. Pustite nas na miru, hočemo spati! Napodimo jih naprej. Slišim Tomaža, ki nekaj govori. Hudiča, kaj še niso šli? Pogled na uro mi dopove, da je že šest ur minilo in da se vračajo. Presneto težko se spravimo v težke obleke.

.....

Povratek. Uničujoče transportiranje, vlačenje lestvic in mokrih vrvi. Počasi gre navzgor. Zdi se mi, da so se brezna razmnožila. Kot privid se pokažejo luči tovarišev, ki čakajo pod vitlom. Nekdo se vozi navzgor. Počasi se dviguje in izgine za robom. Čakanje. Cigarete gredo, kot da bi jih metal proč.

Zadnji sem. Razgovarjam se s prijatelji po radiu 200 metrov višje. Obljublajo mi, da bom kmalu pri njih.

Vleci! Dvignem se od tal. Prvih 60 metrov drsim ob steni, potem gre po zraku. Vse glasnejše škripanje

vitl mi pove, da bom kmalu pri vrhu. Že zagledam reže-
če obreze tovarišev, ki se sklanjajo nad brezno. Poma-
gajo mi iz sečaša. Tomaž je na koncu še zležel na po-
lico in ovekovečil celotno tulečo ekipo, ki daje duška
svojemu veselju.

Polnoči smo zunaj. V koloni odidemo proti vasi.

Jožko Pirnat

M. Puc

TRIGLAVSKO BREZNO IN JAZ

Aleluje bratje!

Vložki težko topljivih dolomitov
mi skačejo po prazni glave,
dosežena globina 260 metrov
v temo mojega črevesja,
več klafter debelih ledenih blokov
mi leži na čuči,
rahlo vdolbenih med člene skladov
moje brezmejne neumnosti,
vse to je neugodno za nastanek sten
in stenice.

Dokler je segal ledenik do glave

je bilo še vse v redu,
odkjer pa priteka mrzla voda
v brezno moje zaupljivosti,
odtok še vedno ni
zatrčno ugotovljen.

Aleluje bratje!

GOUFFRE BERGER, CUVES DE SASSENAGE IN ŠE KAJ

Stojimo na vrhu mogočnega zvonastega brezna, iz
teme prihaja žumenje majhnega slapa, ki pada v globino.
To je vendar Aldov prepad! Kako živo se mi je vtisnila
v spomin fotografija tega brezna iz knjige "Operacija
-1000", ki smo jo s takim navdušenjem prebirali. Ču-
dovito! Smo v Gouffre Berger, uresničuje se nam stara
želja, ki pa se je niti nismo upali izreči na glas,
dokler se nismo, med pripravami za pot v Anglijo, v
gostilni "Pod lipco", začeli pogovarjati tudi o tem.

Prijatelji so se le prizanesljivo nasmejali. "Saj še čez Alpe ne pridete s to staro škaflo.", je rekel Metod, ki je mislil s tem mojega spačka.

Kmalu je prišel dan odhoda in že smo drveli po Tržaški navzdol, kolikor je to s "spako" sploh mogoče. V avtu smo si takoj razdelili mesta: na zadnjem sedežu Sulc, ki si je skozi okno neutrudno ogledoval ženski svet Zahodne Evrope, kar spričo velike hitrosti ni bilo posebno težko, Manč je sedel na desni vedno z avto karto v roki, kot na rally-u, jaz pa seveda za volanom.

Čez Italijo smo prišli v dveh dneh, polnih "gumi defektov", tretji dan pa smo prehropili ^{Alpe} po cesti v enem samem klancu dvigne za celih 1900 višinskih metrov. Z vrha smo poslali Metodo razglednico, da smo se mu "naščevali" za zlobne napovedi. Do Grenobla ni bilo več daleč.

Čas nam je minil v času, kako najti tukajšnje jamarje. Imeli smo namreč le naslov C.A.F. (Club Alpin Français). Tu so nam res pomagali in zvečer smo se z grenobelčani srečali pred vhodom v Caves. Z njimi je bila kopica otrok iz Bordeaux-a, ki so jih potem celo noč neusmiljeno vlačili po vseh najožjih, najbolj blatnih, najbolj mokrih, naj... rovih, ki jih v tej jami seveda ne primanjkuje, da bi jim že v kali zatrli vsako veselje do jam. Seveda smo bili tega mučenja čeležni tudi mi in tako smo se že prvi dan naužili lepote francoskih jam. Take ekskurzije za novince bi morali uvesti tudi pri nas. Po številu francoskih jamarjev sodim, da so bolj uspešne, kot pa naši merilni tečaji. Po prihodu iz jame sem komaj držal oči odprte, moral pa sem se d'lati spočitega in svežega, da ne bi dobili slabega mnenja o nas. Po nekaj krepkih požirkih slivovke, ki so jo francozi takoj zavohali v prtljažniku, sem morel celo voziti avto po Grenoblu. Na srečo se nisem spoprijel z nobenim kandelabrom, jarkov pa v mestu na srečo ni.

Končno smo se znašli v kuhinji velikega internata, kjer smo pridno uničevali ostanke večerje prejšnjega dne. Za boljšo prebavo pa je skrbela naša slivovka. Jack, vodja grenobelčanov in edini, ki je znal nekaj besed angleško, je takoj odkril novo kombinacijo: velike kose nekakšnega pudinga je pomakal v kozarec za kompot, poln slivovke in jih z velikim

užitkom in glasnim cmokanjem goltal enega za drugim. Svoje navdušenje nad novim odkritjem je oznanjal z veselimi riganjem. Proti jutru so nas utrujenost in Jackove specialitete dokončno pobile.

Upravnik internate nas je vabil, naj še nekaj časa ostnemo pri njih, a nas je Gouffre Berger le preveč mikal, tako da smo še isti dan izginili iz prijetnega Sassengea. Po čudoviti cesti in še čudovitejši pokrajini-vse je tako "zrihtano" še od olimpijskih iger- smo se kmalu pripeljali na planoto Sornin, kjer je konec asfalta. Do jame je še pol ure hoda. Najprej smo šli le na ogled, oboroženi s fotoaparati. Jamarskega teborja ni bilo težko najti, kajti povsod ležijo razne cunje, ki so bile včasih pajaci. Pa tudi mednarodne jamarske govorice -riganja- ni bilo mogoče preslišati. Tu so bili jamarji iz Pariza, ki so nas z veseljem sprejeli. Prišli smo ravno, ko je ekipa odhajala v jamo. Povabili so nas s seboj, toda mi smo raje šli vanjo naslednji dan sami, ker smo tako imeli več časa za ogledovanje in fotografiranje. Zvečer smo se v prijetni in glasni družbi nacejali z dobrim francoskim vinom in občudovali odlično jamarsko opremo, predvsem telefon, iz katrega, kljub molitvam in kletvicam niso mogli spraviti niti hreščanja, kar sicer nam vedno uspe. Izjavili pa so, da je to odličen telefon, ker ne potrebuje baterij in da je to taka prednost, da dejstvo, da ne dela, popolnoma zbledi.

Zjutraj se že zgodaj znajdemo pred vhomom. A kako nespoštljivo smo opremljeni za najgloblje brezno sveta! Brez nahrbtnikov, brez hrane in vsak le z eno "filungo" karbida. Bomo pa hitreje plezali, pravimo. Jama nas požre v treh grižljajih. Prvo brezno (25m) je poizkusni poligon za francoski način "abzajla". Sulc gre raje peš, se pravi, po lestvicah. Kmalu smo v pravem jamarskem ambientu in se kot kamni spuščamo po brezni lepih zvonastih oblik. Sledi zvit meander, ki je že močno kultiviran z raznimi količki dvomljive trdnosti, ki služijo za stope, nad temnimi prunji, ki požrešno čakajo, da popusti tako od teh trhljih polen.

Garbyjevo brezno. Navzdol gre zelo prijetno. Keko gre navzgor, pa dokezuje napis "MERDE" (glej francosko-slovenski slovar) na gledki steni sredi

brezna. Poleg napisu je puščica usmerjena navzgor. Kasneje smo izvedeli, da je usmerjena navzgor zato, ker je avtor napisa Novozelanec, tam pa z našega stališča gledano, take stvari, kor "merde", letijo navzgor.

Na vsakem koraku se vidi, koliko različnih ekspedicij je že šlo skozi ta brezna: vsepovsod namreč leži hrana in oprema najrazličnejšega porekla. Od belgijske, francoske, švicarske, italijanske, pa do ameriške in angleške. Še preko Gontardovega (30m) in smo pri Aldovem prepaču. Spuščam se zadnji. Pri slapu opazim, da so vrvi zavozljane. Francozi imajo tu obešene spodnje lestve izven vodnega curka, ki so z zgornjimi povezane s tanko vrvico, v katero se je zapletla glavna vrv. Visenje sredi vodnega curka nekaj metrov od stene, ni najprijetnejši položaj, zato hočem hitro vse urediti, a naredim še žlahtnejšo "salato". Z grozo opazim da se je med modro vrv, po kateri se spuščam, zavozljal še rdeča, za katero mi sploh ni jasno, od kot se je vzela. Ko končno vsa uredim, opazim, da se spuščam po "bikolorki". Še en plusk in sem na dnu. Pred nami je vhod v Vodno galerijo. Planemo skozi, vendar ne vidimo ničesar. Same teme, kot noč brez zvezd. Toda kje je slavna Reka brez zvezd? Le en eel čoln in ostanki drugih dokazujejo, da tu včasih teče voda. Stropa ne vidimo nikjer in tudi nadaljevanje ne najdemo. Prazne vodne struge vodijo v vse smeri. Končno najdemo telefonsko žico in ob njej se zapodimo navzdol. Ko skačem čez velike podorne bloke, si mislim, kako lepo je bilo odkrivati te rove. Nič huđega sluteč stopim na belo sigovo ploščo in že kažem stropu blatne podplate. Gulp!

Hodimo po dnu Cadouxevega jezera, ki je sicer največje v Bergerju, a je sedaj popolnoma suho. Pri "Tirolienne" (-372m) prečimo visoko nad jezerom polnim temnozeleno vode, v katerega pada močan curek. Padec v jezero s te višine bi bil prav čudovit, če bi bila voda malo toplejša.

Kmalu se rov prevesi strmo navzdol. "everjetno, kako hitro pridobivamo na globini. Ko se vozimo po orjaških meliščih, moram požirati slino, da izenačim pritisk. Pred nami je dvorana trinajstih (-500m). Za podori in kaosom melišče nas sprejme tišina, velike bela tišina kraljestva apnenca. Po prejšnjih podrtinah

nas prijetno presenečijo privlačni prizori, ki jih tako redko doživljamo pri podzemeljskih raziskovanjih in ki nam tako bogato poplačajo prestane napore. To je resnična katedrala. Prostor, kjer kar mgoli stebrov in arhitektonskih motivov, ki jih je fantazija spnenca ustverila povsod v izobilju. Velikanske kupole zaplete njih oblik kraljujejo nad celim gozdom tankih, nežno oblikovanih cevok, ki jih je zob časa omajal na njihovih podstavkih in jih nagnil na vse strani. Kopljejo se v nešteti stopničasto razporejenih ponvicah, katerih čiprosti robovi rišejo na tleh nežne trakove rožnate pene, prepletene kot meduzine lovke. Voda je tako bistra, da se v globini treh ali štirih metrov skozi njeno zelenkasto ogledalo natančno razločijo najdrobnejše kristalne oblike, podobne koralnim tvorbam... (Jean Cadoux)

Kmalu za tem zagledamo drugo skrajnost: kupi konzerv, na pol zgnite spalne vreče, šotori... pa tudi plinski kuhalniki s polnimi bombicami in zaboji hrane. Vsega tega se pricno poslužujemo in se zahvaljujemo našim lenim ali izmučenim predhodnikom, ki so vse to pustili v jami.

Časa nimamo preveč, zato gremo kmalu naprej. Hodimo mimo orjaških ponev, ki se v metriških stopnicah spuščajo preko celega rova. Vmes rasejo čudni čokesti in zoviti stalagmiti. Tri vsookrog sklenem, da ga bom pezej grede fotografiral. Ko bi le imel toliko filma!

Po vrvi se spustimo še 20 m niže, kjer se moramo z nihanjem izogniti močnim brzicam. Izza vogala prihaja bučanje. To je gotovo "Straženski slap". Res neverjetno. Tako malo vode in takšen hrup!

Rov se tu močno zoži, zapirajo ga veliki sigovi kupi, med katerimi se spuščamo navzdol. Tako se šele vidi, kako je vse skupaj globoko. Saj smo že presegli koto -600 m.

Naslednja dvoravnica se imenuje Oblečilnica, to ime gotovo tudi zasluži, kajti vsepovsod leže razne cunje in ostanki nepremočljivih pajcev. Rov preide v visok in ozek meander z reko na dnu (-640m). Sulo pravi: "Naprej, dokler gre!" Tako skačemo iz skale na skalo, a nikomur ne uspe pasti v vodo. Ko ne moremo več naprej, se jezimo, da smo brez čolnov, kajti pred nami se odpira požastna vodna soteska.

Vseeno smo veseli. Čestitem Manču in Sulcu za globinski rekord. Po nekaj obveznih fotografijah se začnemo vračati. V Oblečilnici vklešemo napisa JKLM in Jugoslavia. Hitimo nazgor, kajti zmanjkuje nam karbida. Francozi so rekli, da ga je v jami dovolj. Odpiramo vse posode, a karbida nikjer, povsod le piškoti, piškoti in druga hrana. Stvar postaja kritična, kipanje iz Bergera si ne zneim predstavljati. Sulc v jezi brone kos avtomobilske zračnice, kakršne leže po vsej jami in iz nje se vsuje karbid. Elastno polnimo naše "brle", ki kmalu spet "švasajo".

Pri Taboru I Manča popade glaven smeh, našel je namreč strniščno školjko ki so jo Italijani prinesli 500 m globoko. Priložen je tudi suh toaletni papir, ki ga Sulc tekoj uporabi.

Do Aldovega prepada je še daleč. Čakajo nas še neskončna melišča in podori, ki so ponekod lepo zakapani. Besno slikam, dokler ni fleš ni popolnoma prazen. Pod Aldovim prepadom žrebamo, kdo bo šel prvi gor, kajti imamo le en jumar. Po nekajminutnem preklinjanju je Manč že na vrhu. V sredini brazna je zanimivo, kajti z vrha spodnjih lestvic je treba potegniti k sebi konec zgornjih in se vreči nanje. Kmalu je tudi ta manever za nami. Žopet se vrstijo brazna in meandri, kjer je še fotoaparata pretežek in preneroden, kaj šele, če bi imeli nahrbtnike. Na srečo jih nimamo in se dokaj hitro dvigamo. Jumar potuje od enega do drugega, kajti vseeno je prijetneje, če je na vrhu brezna kdo, ki vleče.

Pod zadnjim -Ruizovim breznom pravim, da so vsej še tri brazna pred nami, Manč in Sulc pa raje ne ugrabate. Prisopiham do vrha in ju hitro potegnem za seboj. Na vrhu smo. V jami smo bili 11 ur. Enajst ur izrednih doživetij v naj..., naj..., jami sveta.

Potepanje po Evropi od 21.VII.do 5.VIII.1969
Uč leženci: Suwa Tone-Sulc, Juvan Marjen-Manč in

Krivic Primož
(avtor)

Mare Vogrič :

MOJ PRVI NETURISTIČNI OBISK VEČNE TEME

Odločil sem se. Grem v jemo. Katerokoli. Veliko ali majhno, grdo ali lepo. Da spoznam vse kar je v jami, vključno z jamarji.

Torek. Filozofska fakulteta. Običajno vprašanje kam gremo v soboto, zbuđi "eks-člana" Velikana iz običajne dremavice. Gremo v Najdeno! Temu vzkliku se pridruži še Jeti in Palček. Povabijo še mene. Grem, zakaj pa ne, nudi se mi krašna priložnost. Zmenimo se ob šestih zvečer na železniški postaji.

Ko pridem domov in povem mami kam grem, se zgrozi. Sestra mi pravi, da sem cepc in da naj grem raje z njimi na Bled na kremčnite. Prav dobro vem, kaj to pomeni. Posejanje po kavarni in avtomobilu. Groza s tremi oji, tega sem sit do grla. Zato raje v selo napolnim nahrbtnik z rečmi, ki so se pozneje izkazale za močno nepotrebne. V petek dobim tudi lo m "aluminija". Verjetno zato, da bom laže hodil. Razumljivo, saj nisem o Najdeni jami nič vedel. Mislil sem, da so vse jame take kot Postojnska z vlakci in reflektorji. Uštel sem se.

V soboto švignem hitro na postajo. Tam so že vsi, Velikan pa je pripeljal s seboj še nekega človeka z imenom Rado. S seboj je imel poleg nahrbtnika še motoristično čelado z debelo črno črto po sredi in zračno puško. Zakaj mu bo služila nisem vedel, mogoče za streljanje jamskih prikazni.

Po srečni vožnji z vlakom se pripeljemo v Planino, se odkotalimo do Laz in zavijemo v "najlepšo hišo". Vsak nekaj popije in odpeketa proti jami. Noč je že, iz teme se naenkrat izlušči majhna prikazna človeških oblik. Bil je mali Herman iz Laz. Na sebi je imel mašno obleko, neprestano je hodil za nami in zatrjeval, da hoče v jemo. Velikan mu kot vodja velikodušno dovoli. Pridemo do vhoda. Majhen jašek in že smo v Kemrici. Že takoj na začetku spoznam prednosti jamske obleke. Ker je seveda kot vesten novinec nimam, sem kmalu kot prešič. Povsod mi visi blato.

Spuščamo se čez Baldehin. Ko ravno bingljam pod njim, začne Jeti pripovedovati, kako je Rado tu nekoč razpel krila in poletel v globino, pa še nič mu ni bilo. Utišim strah in hrabro splezam do dna. Nato se odkotalimo do Radeščkove

pasaže. Rinem se skozi in mislim na svoje prelesto modre kavbojke, ki so se kopale v blatu z oznako Al. V Dvoranici Fofrove jeze si oddahnem in ugotovim, da se Fofer nekoč ni zastonj jezil. Čez Plate je šlo hitro, ko pa sem hotel stopiti na tla, se mi odpne karbidka. Zleti kakšnih 5 m navzdol in se razbije na prafaktorje. No, zdaj smo pa v . . . , si pravim in še moja ni. Po čudežu zberem vse prafaktorje razen brenerja. Ležali so tik ob robu Male šterne.

Nadaljujemo pot do Konglomeratne dvorane. Tam si mladi srboriteži omislijo kanonado s karbidom. Bobni kot v filmu Bitka na Neretvi. Padajo tudi bombe, samo da so te iz že prej omenjenega blata. Ko mladci poteše svojo slo po razdejanju in vpitju, se odločimo, da gremo ven. Ura je sedma zjutraj in veselo odhitimo proti izhodu. Vse muke in težave se ponovijo, kot da bi film zavrtel nazaj. Zunaj kažem s prstom na Hermana on pa mi vrača milo za drago na isti način. Kmalu ugotovim, čemu skrivni nasmeški na ustih tovarišev. Moja skoraj nova bunda ima več lukenj, kavbojke so na kolenih strgane, čevlji so premočeni in blatni. Prvič se zakolnem, tako kot sem se potem še mnogokrat zaklel: NIKOLI VEČ V JAME!

Cel dan perem v malih lužah na Planinskem polju svojo obleko. Zvečer natakнем mokre kavbojke in premišlujem o usodi. Ledo s svojo puško ni ustrelil niti vrabca, zato se zadovolji s svojo hrano. Potem malo dremuckamo in tako se sonce počasi odkotali čez nebesni svod in se potopi v hladne smrekove gozde Planinske gore. Bilo je nepozabno. Kdo bi si mislil, tisoč doživetij v eni noči in enem dnevu. Ljudje, ki niso jemarji, so prikrajšani za to in žal jim je lahko! Ko to premišlujem in pretehtujem vse, ugotovim, da le ni tako slabo, da je kljub vsem tegobam resnično čudovito. Še bom šel. In sem šel še neštetokrat in še bom šel.

Jurkošek B.: JAMARJEVA SMRT

Tema je zagrnila blede postavo
in dan se je spremenil v noč

Voda kaplja na žareči obraz
v blato se pogreza,
toda vztraja.

Svetilka ugasne,
roke grabijo v praznino

Tema je zagrnila blede postavo
in svetilka je ugasnila.

Šušteršič F.

KRISTALNE JAME POD BABJIM ZOBOM

Bled z okolico je znan po vseh mogočih znamenitostih, ki od vseh vetrov privabljajo turiste. Le malokomu pa je znano, da so v okolici Babjega zoba velike jame s prav izrednim jamskim okrasjem. Nekateri deli teh jam so namesto s sigo in kapniki okrašeni z velikimi kopicami kalcitnih kristalov za jame prav nenavadne velikosti.

Prva jama s tem nenavadnim okrasjem, je Jama pod Babjim zobom. Jama je že od nekdaj znana, saj je vrisana skoraj na vseh specialkah tega predela. Ker je jama velika in v notranjosti lepo zekapana, je pred osmimi leti turistično društvo z Bleda prosilo JKLM, naj razišče jama in pregleda možnosti za turizem. O tej raziskavi je obširneje pisal dr. Gams v Proteusu 1962-63, stran 6-11. Nas pa zanima to, da so jamrji, ko so prelezli ožino na tretji četrtini jame, ostrmeli nad množico do 10 mm velikih kalcitnih kristalov, ki so ponekod v pravih skorjah pokrivali stene in strop jame. Na srečo so bili večinoma utazani z ilovico in delna zasigani, tako da ni so zbudili zanimanja prejšnjih obiskovalcev, ki bi jama sicer gotovo izropali. Že tedaj pa se je pojavilo zanimivo vprašanje. Kristali imajo obliko skalenodrov, kar pomeni, da so se izločali iz vroče vode. Vendar pa je zanimanje za jama kmalu zamrlo, saj ni nihče tega pojava podrobneje raziskoval, jama pa tudi ni nihče turistično uredil, čeprav bi to zaslu žila.

Spomladi 1967 pa so člani Jamarske sekcije PD Kranj prinesli sporočilo, da je v ostenju nad Kupljenkom velika jama, v kateri so še mnogo večji kristali. Odpravi, ki so jo v jama poslali Kranjčani, sta se pridružila tudi dva člana JKLM, fotograf in geolog. Novica o jami se je iskazala za resnično. V notranjosti jame smo odkrili pravo zakladnico kalcitnih kristalov, velikih do 40 cm. Na povratku smo si od daleč še natančno ogledali stene v okolici in opazili še več podobnih lukenj, ki pa so mnogo teže dostopne.

V Ljubljani smo natančno pregledali društveni arhiv in ugotovili, da je jama že takoj po vojni raziskal in opisal geolog Grimšičar. Vendar je kristale zamolčal,

kar se je izkazalo za zelo pametno. Kmalu po naši ekskurziji se je namreč po blejski okolici raznesla novica o nenavadnem jamskem okrasju in že po nekaj mesecih je bilo baje v Radovljici mogoče kupiti kristale. Ker govornice niso pojenjale, je JKLM jeseni 1967 organiziral v jamo novo odpravo, ki je lahko ugotovila le opustošenje nekaterih najbolj dostopnih kristalnih nahajališč. Naslednjo pomlad sta JKLM in JS PD Kranj pripravila večjo odpravo, ki je imela poleg merjenja in natančnega pregleda Kristalne jame namen preiskati tudi sosednje jame. Medtem, ko je akcija v stari jami uspela, je bil uspeh v sosesčini le polovičen. Uspelo je preplezati le do kratke Rožanske jame, v kateri pa so prav tako kristali. Ni pa dvoma, da imajo tako okrasje tudi sosednje, zaenkrat še nedostopne luknje, saj je v meliščih pod steno najti mnogo razbitin večjih in manjših kristalov.

Nahajališče v Kristalni jami je danes že precej opustošeno, da bi pa zaščitili vsaj preostanek, so člani JS PD Kranj odnesli iz jame lestev, ki so jo tja postavili domačini ter izdelali železno rešetko, ki zapira notranji del jame.

KRISTALNA JAMA nad Kupljenkom, kat. št. 844. Nadmorska višina vhoda 988 m, dolžina 235 m, globina 30,5 m.
Koordinate: 5430, 08/5132 52 Merjeno 31. 3. 1968,
JKLM, JS PD Kranj, Ciperle, dr. Gams, Modrijan,
Šušteršič.

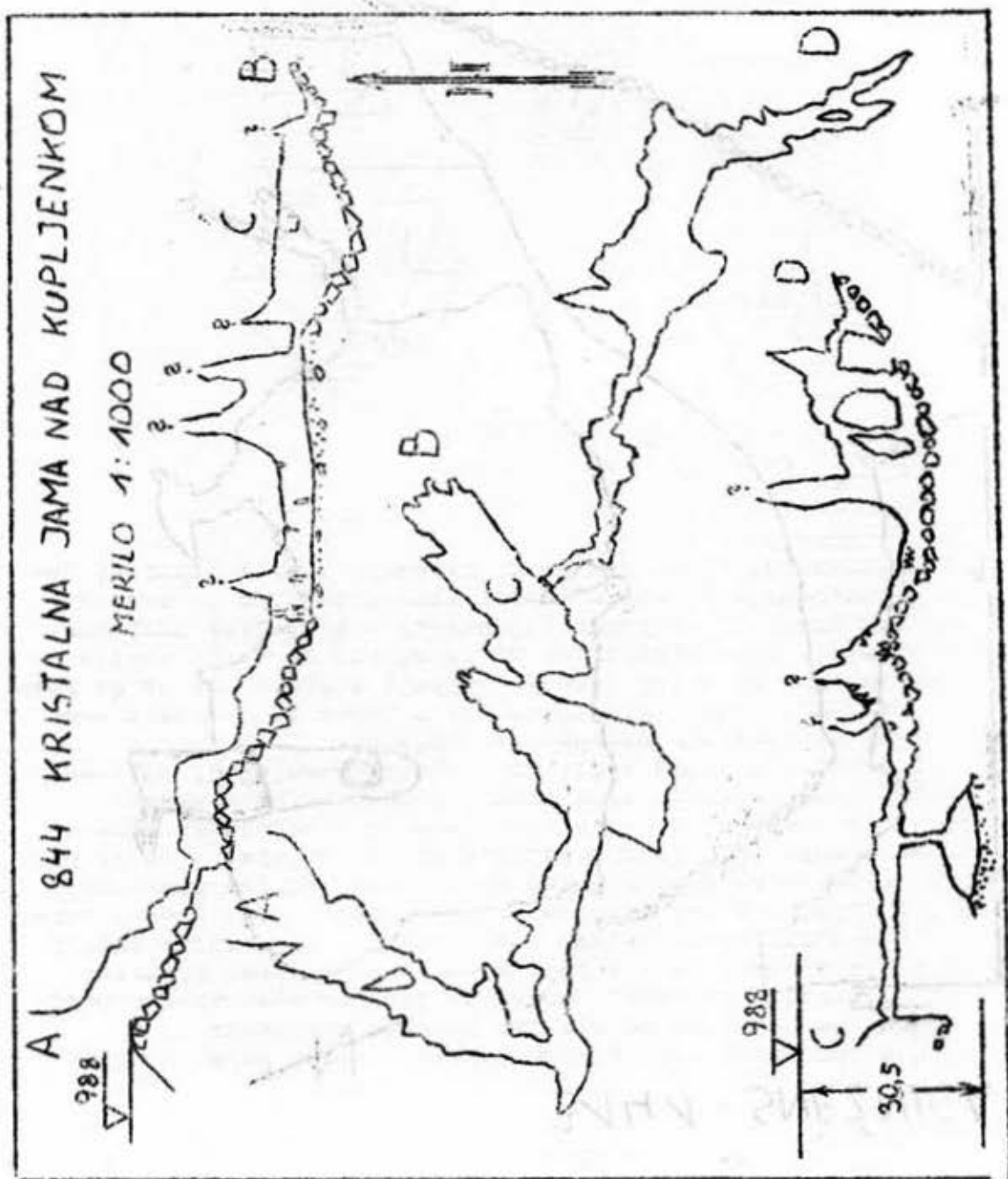
Vhod v jamo leži vrh enega mnogih žlebov, ki režejo ostenje vzhodno od Babjega zoba. Pred vhomom je obilen podoren kup, onstran katerega zija 15 m široka in 10 m visoka obokana odprtina. Podorno dno se spušča proti JZ, jamski profil pa se oži in niža. Že po 25 m se moramo skloniti, da se lahko skobacamo v notranjost. Takoj se jama spet poveča, pred nami je 2 m prag, ki ga lahko obidem po desni. Stene in strop jasno kažejo, kako po jami pustoši zmrzel, po tleh je vsa polno grušča, ki odpade s sten in stropa. Jama se spet zoži in zniža na 1,5 x 1,5 metre in takoj nato pripelje v nov rov, ki prečka vhodnega v smeri Z - V. Zahodni krak se podorno zaključí, vzhodni pa vodi v večjo dvorano. V tem delu jame je nekaj večjih kapnikov, ki pa jih enako kot stene uničuje zmrzel. Po dnu opazimo poleg grušča tudi cele skorje bele kristalne sige, ki se krušijo s sten in kapnikov. Dvorana, ki sledi, je slabih 30 m dolga in široka do 15 m. Strop prehaja v velikanski kemin, kamor bi kazalo

Še splezati zaradi morebitnih nadaljevanj. Tudi to dvorano močno pušča zmrzal, vendar pa je ponekod le videti mlečno bele ploskve sveže sige. V severovzhodnem kotu dvorane je nizka in široka odprtina s podornim dnom, onstran katere se odpira nova dvorana. Tudi ta je dolga, slabih 30 m, je pa ožje in bolj skatlaste oblike. Podorno dno se položno spušča proti severovzhodu, kjer jama zapre čelni podor. Med bloki je na več mestih čutiti preprih, vendar so temperaturne meritve kazale, da gre za površinski zrak.

Kakih 7 m od tal je v jugovzhodni steni dvorane mala odprtina. Dno je iz mastne ilovice, stene in strop pa so lepo zakapani. Dober kvadratni meter velika luknja se kmalu poveča v ilovnato dvoranco, v katere dnu je 10 m globoko brezno. Le to pripelje v majhno dvorano brez izhoda, ki leži tik pod zgornjo. Pravo nadaljevanje jame pa je majhna lisičina, ki vodi proti vzhodu. Po nekaj metrih plazenja se jama spet poveča in v špranjah na dnu lahko opazimo prve, dober centimeter velike kristale. Rov se takoj nato odpre v večjo okroglo dvorano. Stene in strop so ponekod dobesedno porušeni s kristali velikimi več dm. Zlasti velik je eden v severnem kotu dvorane, ki meri skoraj pol metra. Na srečo pa je tako visoko od tal, da je nedosegljiv. Pri prvem obisku pa je bil najlepši del dvorane dobra dva metra visoke gimola v vzhodnem kotu, porastla z velikimi kristali. Na žalost pa je od tega po enem letu ostale le ena sama kopača, pretežka, da bi jo kdo odnesel. Za tem kupom se jama spet zniža, a ostane široka do 5 m. Tudi tu je na stropu mnogo kristalov, ki pa so veliki le do dva decimetra. Podobni kristali rastejo tudi v vseh stranskih kaminih. Jama se nato obrne proti jugu, rov pa se razširi in močno zviša, tako da spominja na podzemski kanjon. Na žalost pa se kmalu pojavijo podori, ki povsem zapre nadaljevanje.

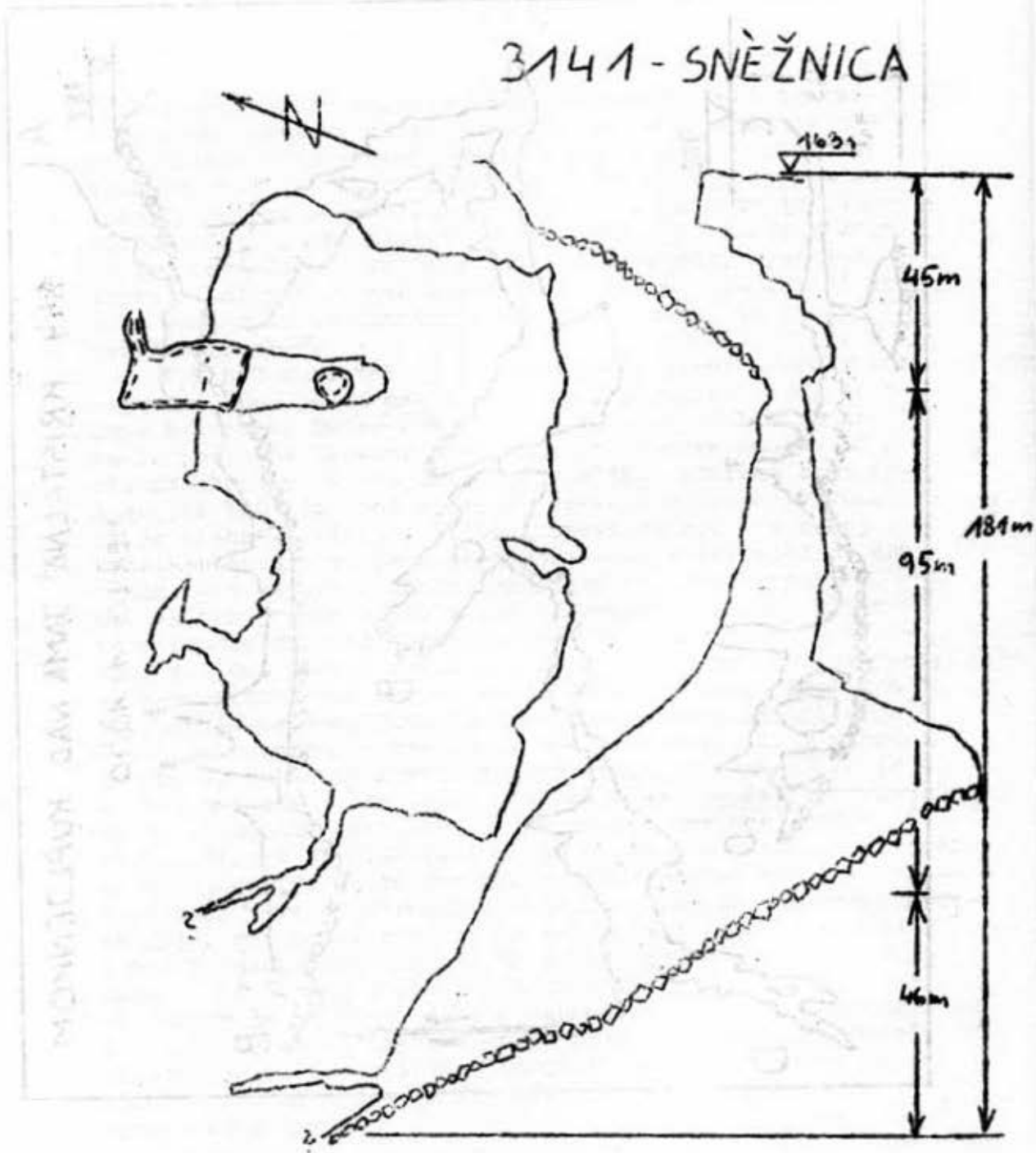
Jama je očitno delo podzemskega vodotoka. Vendar pa so jo že močno preoblikovali podori in zmrzal. Poleg kristalov pričajo v jami o stoječi vodi tudi nanosi pirlomelana, mangánovega hidroksida, ki ga dobimo v jamah, kjer zadržava voda.

ROŽANSKA JAMA, kat. št. 3138. Nadmorska višina vhoda 1050 m (cenjeno), koord.: 5429 56 / 5132 44. Dol. 12 m, vzpon 6,5 m. Merjeno: 31.III.1968, JKLM. Udeleženci: Di Batista, Ileršič, Verbovšek, Kanoni.

VSEM KLUBOM !!! Dopisujte v Glas podzemlja !

3141 - SNĚŽNICA

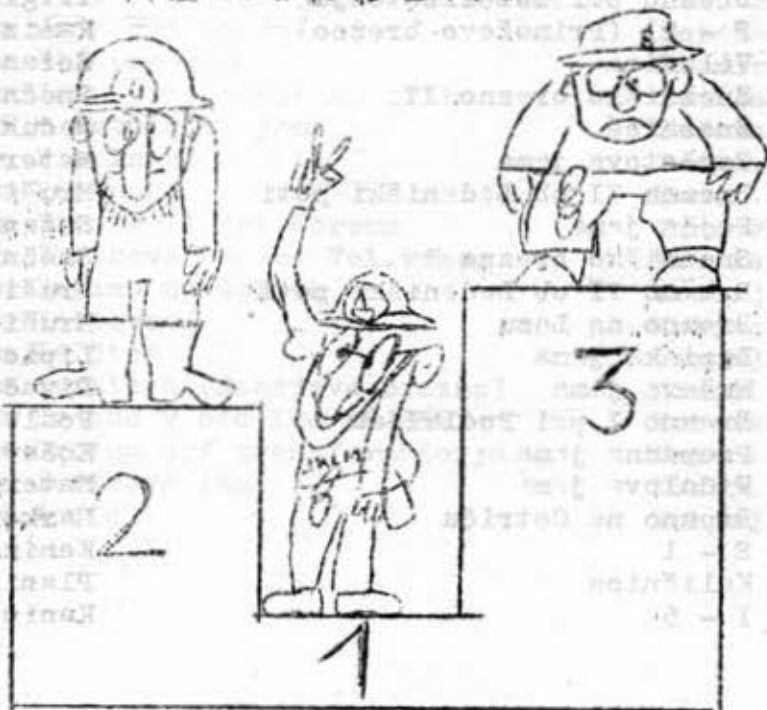
Jama Snežnica pod Raduho je ena izmed šestih jam na tem področju in ena največjih dosežkov JKLM v letu 1969.

Vhod v jamo reži kot ogromna luknja v steni vzhedno od Babjega zoba. Dostop do nje ima ponekod težavnost IV.

V primeri z večjima sosedama je jama prav kratka. Dolga je le 12 m, nakar jo v celoti zadeja naplavljena ilovica. Prvih 7 m, preden se pojavi zasip ima rov pravokoten profil 4 X 5 m. Nato se pod stropom pojavi naravni most, jamski profil pa je večno bolj zadelen z nanešeno ilovico. Nedvomno pa se zasuta jama še nadaljuje. V prednjem delu je po tleh nasip iz kamenja, sigestih odkruškov in zdrobljenih kristalov, kar vse lušči od sten zmrzal. Vendar pa so nekateri manjši kristali vsaj večji del nepoškodovani. Tudi ta jama je sled vočoravnega podzemskega vodotoka.

Pojav tako velikih kristalov v jamah je vsekakor redkost, kakršne ni deleč neokoli. Še bolj zanimivo pa je, da imajo kristali obliko, značilno za izločanje iz vroče raztopine. Pri teh jamah bi to lahko povezovali z bližnjimi topliacmi na Bleču. Odprto pa ostane potem vprašanje, kako da nastopajo sicer manjši, a povsem enaki kristali tudi v Mokriški jami pri Kamniku.

GLOBINSKI REKORDERJI

NAJGLOBLJE JAME NA SLOVENSLEM

336 m	Habečkov brezen	Črni vrh nad Id- rijo
335 m	Jazben	Banjšćice
304 m	Kačna jama	Divača
300 m	Pološka jama	Tolmin
285 m	Brezno na Leupah	Banjšćice
280 m	Triglevesko brezno	Triglav
278 m	Brezno na Vodících	Banjšćice
266 m	Divja jama	Podgrad
250 m	Ljubljenska jama	Kogel
245 m	Bratinov brezen	Predmeja
227 m	Mejansh	Divača
225 m	Kocjanske jame	Divača
220 m	Brezno IV ob Ledeniški poti	Hrušica
220 m	Javorniško brezno III	Javornik
215 m	Strmadna	Nanos
215 m	Rupa II	Podlešće
214 m	Jenčerske jama	Materija
214 m	Gradišnica	Logatec
210 m	Lipiško brezno	Lipica
204 m	V ponikvah	Hotičina
200 m	Brezno pri totalizatorju	Triglav
195 m	F - 23 (Primoževo brezno)	Kanin
186 m	Vilenica	Sežana
184 m	Snežniško brezno II	Snežnik
181 m	Snežnicé	Raduha
181 m	Tončetova jama	Materija
167 m	Brezno II ob Ledeniški poti	Hrušica
165 m	Pejča jama	Sežana
162 m	Snežniško brezno I	Snežnik
159 m	Brezno II ob Ledeniški poti	Hrušica
156 m	Brezno na Lazu	Hrušica
154 m	Lipiška jama	Lipica
140 m	Koševa jama	Divača
150 m	Brezno I pri Podleščah	Podlešće
148 m	Prepadna jama	Kočevje-Suhor
147 m	Vidalova jama	Materija
147 m	Brezno na Ostriču	Merkovščina
111 m	E - 1	Kanin
111 m	Kališnica	Planina - Laze
110 m	I - 5	Kanin

147 m D - 10	Kanin
146 m Rupa I	Podlešče
142 m Brezno pri Medvedovi konti	Pokljuka
141 m Jama pri Preserju	Komen
140 m Ulčarjeva jama v Paredu	Sežana
135 m Velika Kozinska jama	Kozina
135 m Marijino brezno	Lipica
135 m Martinske jama	Markovščina
135 m Jama pod Taborom	Divača - Gorje
133,5 m Čukova jama	Sežana
133 m Ponor v Odolini	Odolina
131 m Javorniško brezno II	Javornik
130 m Borotova jama	Kogel
130 m Jama nad Krinjarco	Divača
130 m F - 30	Kanin
130 m Koprivško brezno	Kopriva
130 m Nova jama	Tomajski križ
130 m Predjama	Postojna - Bukovje
129 m Golokratna jama	Sežana
126 m Draga pri Ponikvah	Sežana - Ponikve
125 m Timnova (Gorjanska jama)	Bled - Gorje
124 m Dianice	Markovščina
122 m Gabranca	Pivka
121 m Podstupec	Divača
121 m Brezno pod Videžem	Slavnik
120 m Divaška jama	Divača
120 m Velika ledena jama v Paradani	Trnovski gozd
120 m Jama pri Danah	Sežana
120 m Najdena jama	Planina - Iaze
119 m Jama pri Tomajstem križu	Tomajski križ
117,5 m Čebulceva jama	Sežana
117 m Pihalnik	Podturen
115 m Pipenca	Komen
114 m Brezno II pri Korenu	Trnovski gozd
112 m Tkalcovo br. pod Vel. vrhom	Hrušica
110 m Brezno na Golteh	Mozirje
110 m Kostovca	Kobjeglava
110 m Kačica	Zapuđe
109 m Zvrnilca (Rzarjevo brezno)	Hinje
109 m Brezno v oddelku A6-35B	Kočevski Rog
108 m Brezno pri transformatorju	Sežana
106 m Jeriševa jama	Kazlje
105 m Govic	Bohinj

105 m Čabarnica	Dobravlje
105 m Brezno v Hrenovških talih	Postojna
106 m Podjunčna jama	Žirje
105 m Ralčelka	Lipica
105 m Brezno pod Tobakovo hruško	Ribnica
105 m Pugljevo brezno	Črmošnjice
105 m Šemonovo brezno	Logatec
104,5 m Weites Loch	Kočevje - Grgelj
104 m Ivančkovo brezno	Čepovan
103 m Žarh	Raduha
102 m Brezno na Krvlovinci	Ocizla
102 m I - 12	Kanin
100 m Brinšča	Kozina
100 m Jama v Biskovcu	Podlešče
100 m Jama v Dolini	Tomaj

TO SO REKLI IN POTEM

Žarh ni globok niti 5 m... (globina 103 m!!!)

Šušteršič France

Moj način "abzajla" je najboljši in najvarnejši.....

(rešil ga je vozil na koncu vrvi in Sv. Putick, da ne govorimo o opeklinah 3. stopnje na rokah)

Metod Di Batista

Od danes naprej ne pijem več (brez komentarja)

Matj-ž Puc

Moja luč je najboljša v klubu (če ne upoštevamo, da je moral član iz jame pritiptati)

Sleherni član

IZ NAŠIH ZAPISNIKOV.....

V Divaško jamo pridemo po 130 stopnicah (danes jih ni več). Jamo je zelo lepo zekapana, če pa dobro pogledamo, vidimo, da s stropa visi noben kapičnik.

Trenz Jure

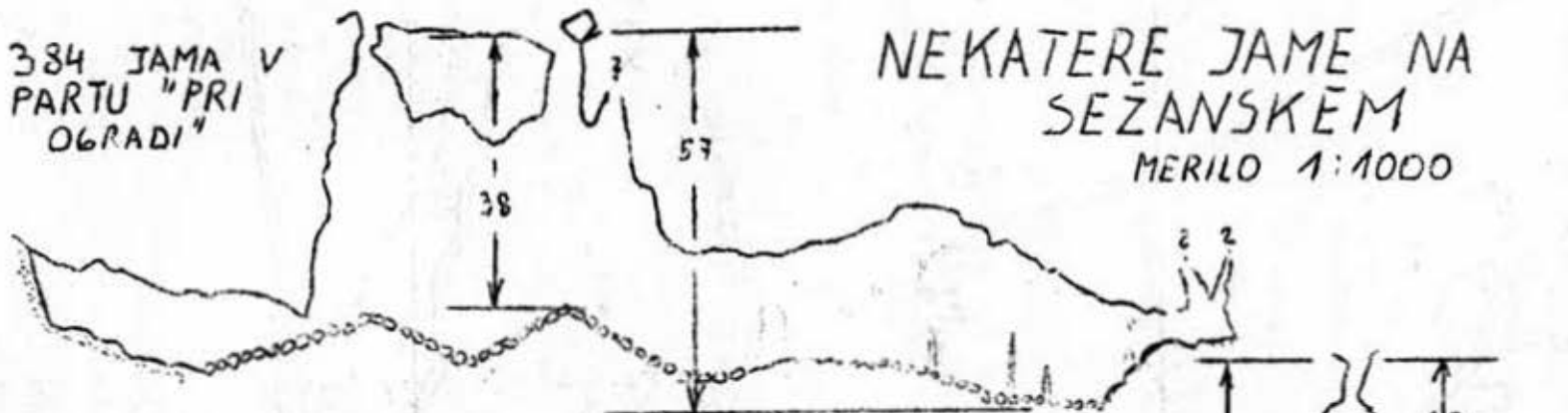
Jame ni bilo mogoče raziskati, ker se je prikazal vrag.

dr. Alfred Cerko

V levem kotu jame se je opazilo možička z rdečo kapico.

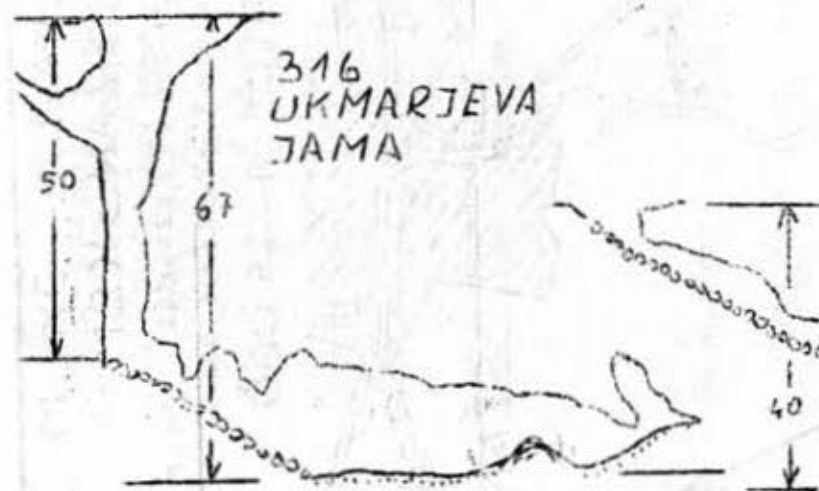
Ivan Dolar

384 JAMA V
PARTU "PRI
OGRADI"

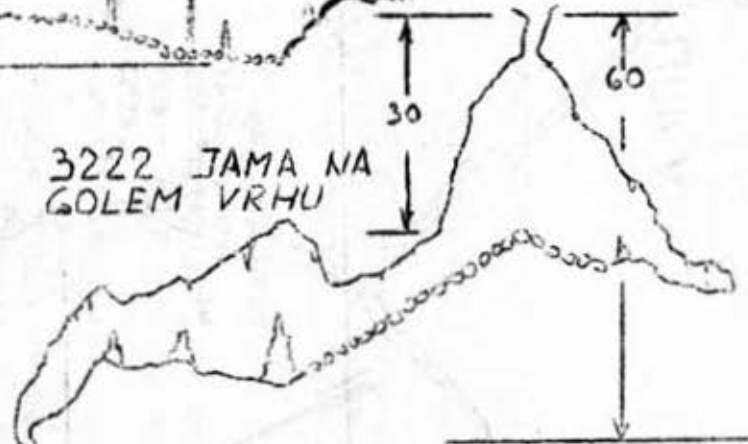

NEKATERE JAME NA
SEŽANSKEM
MERILO 1:1000

316
UKMARJEVA
JAMA

3222 JAMA NA
GOLEM VRHU

3231 PEČINA PRI
PLEŠIVICI

